

นวัตกรรมการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์
ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทลุ่มน้ำโขงตอนกลาง
Innovation to Connect Historical Tourism Sites, Culture, and Relations Between
Thailand, Laos and Vietnam within the Central Mekong Context

สุริยา คำหวาน¹ และ วชิรี แสงบุญเรือง²
Suriya Khamwan¹ and Watcharee Sangboonraung²

Article History

Receive: May 15, 2021

Revised: December 16, 2021

Accepted: December 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยว 2. สร้างเส้นทางท่องเที่ยว และ 3. สร้างนวัตกรรม
การประชาสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนาม
โดยระเบียบวิธีแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมิน
คุณภาพสื่อวัฒนธรรม และแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยยังได้ใช้กระบวนการค้นคว้าทางด้านการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาความทรงจำ
ร่วมของคนพลัดถิ่นและความสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนกลาง กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยว
และการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมายในการ
สร้างสื่อวัฒนธรรมประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวัฒนธรรมจำนวน 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่าง
ในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนวัตกรรมประชาสัมพันธ์ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวใน
นครพนมจำนวน 398 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า บริบททางประวัติศาสตร์ที่สามารถนำมาเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่
ได้แก่ พื้นที่ประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของโฮจิมินห์ และ พื้นที่แห่งความทรงจำในการอพยพเคลื่อนย้ายของผู้คนในลุ่มน้ำโขง
ตอนกลาง สำหรับนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวแบบใหม่ที่มีจุดหมายปลายทางเดียวกัน มีการเชื่อมโยงทางด้านเนื้อหา
ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนามสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยว
ภายในประเทศ (1 วัน) และ เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (2 วัน) สำหรับการสร้างนวัตกรรมประชาสัมพันธ์แหล่ง
ท่องเที่ยวฯ พบว่าวิธีการที่เหมาะสมและสามารถเข้าถึงได้ง่ายคือการนำเสนอด้วยแผ่นพับและโปสเตอร์ 2 ภาษา (ไทย-
เวียดนาม) โดยใช้เทคโนโลยี QR-code ร่วมกับวีดิทัศน์ ทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพสื่อวัฒนธรรมประเภทแผ่นพับ
ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินคุณภาพสื่อวัฒนธรรมประเภทโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก
สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนวัตกรรมประเภทแผ่นพับฯ และโปสเตอร์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ; ความทรงจำร่วม ; ความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ; นวัตกรรม ; เส้นทางท่องเที่ยว ;
ลุ่มน้ำโขงตอนกลาง

¹ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Lecturer, Faculty Liberal arts And Science, Nakhon Phanom University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, Assistant Professor, Faculty of Education Nakhon Phanom University

ABSTRACT

The purposes of this research were to; 1) study the context of tourist attractions, 2) create tourist routes, and 3) create innovative public relations that consolidate historical and cultural tourist attractions as well as strengthen the relationships between Thailand, Laos, and Vietnam. The research employed mixed methods with various research tools including; correlation analysis forms, in-depth interviews, Innovation eMedia Quality Assessment form, and satisfaction assessment form. The anthropological approach was also applied to explore migrants' collective memories and the relationships between people living in the Middle Mekong River Basin. The target groups for the first two objectives were 24 key informants who were purposely selected. The target groups for the third objectives were 5 key informants and the sample group for the third objective was 398 tourists that visited Nakhon Phanom province, who were selected by the Accidental Sampling method. Data analysis utilizes mean average, standard deviation, and content analysis. The results showed that Ho Chi Minh's movements in the area and the shared migratory memory of people in the central Mekong basin were the historical contexts used to construct a new tourist route. The innovative new tourism route or the Single Destination concept which amalgamates history, culture, and the relationship between Thailand, Laos, and Vietnam can be categorized into 2 alternatives which are; domestic routes (1 day) and international travel routes (2 days). Bilingual brochures and posters in Thai and Vietnamese are the most suitable and easily available innovative promotional materials. The promotions also incorporated QR-code technology and video presentations. Quality assessments of promotional media affirmed that brochures received the highest level of satisfaction, whereas the posters received a high level of satisfaction. As per tourists, satisfaction, the brochures and posters received the highest level of satisfaction.

Keywords : Local history ; Collective memory ; Relations between Thai ; Laos and Vietnamese ; Innovation ; Tourism route ; Central Mekong Region

บทนำ

ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูงและมักจะติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกอยู่เสมอ (National Innovation Agency, 2019) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย มีแนวโน้มเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ เช่น การเป็นศูนย์กลางทางด้านคมนาคมของอาเซียนและภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือการมีทุนทางศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ในปี 2561 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศสูงถึง 38.27 ล้านคน สร้างรายได้แก่ประเทศรวมมูลค่า 2.94 ล้านล้านบาท ในขณะที่การเดินทางท่องเที่ยวที่เกิดจากชาวไทยมีจำนวน 164.24 ล้านครั้ง สร้างรายได้มากกว่า 1 พันล้านบาท การเปลี่ยนแปลงทางการตลาดของโลกยังได้สร้างโอกาสให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตของชนชั้นกลางที่เพิ่มความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว การพัฒนาทางด้านการคมนาคม การยกระดับสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว หรือการเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน ฯลฯ (Ministry of Tourism and Sports, 2019) ในปี 2562 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 31 จากจำนวน 140 ประเทศทั่วโลก และอันดับที่ 3 ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยว (National Innovation Agency, 2019) ก่อนที่การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั่วโลกต้องหยุดชะงักลงด้วยการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่ติดลบในไตรมาส 1 ของปี 2563 และหยุดนิ่งอย่างต่อเนื่องไปจนถึงเดือนเมษายน 2563 โดยจำนวนนักท่องเที่ยวได้ลดลงในอัตราสูงถึงร้อยละ 97 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2020)

สำหรับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงนั้น ประเทศกัมพูชา จีน ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนามได้พยายามผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางด้านการตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน รวมถึงการนำเสนอโอกาสในเชิงบวกเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ และเอกชนในการผลักดันให้เกิดการเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันระหว่างชาติสมาชิก ทั้งนี้ หนึ่งในข้อเสนอที่สำคัญในการประชุม Mekong Tourism Forum 2018 ที่จังหวัดนครพนมได้ระบุว่า ควรมีการสร้างเชื่อมโยง (connectivity) ของนโยบายภาครัฐเพื่อนำไปสู่ความเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกัน (Single Destination) ระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ข้อเสนอดังกล่าวจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดที่มีชายแดนติดกับแม่น้ำโขง (Ministry of Tourism and Sports, 2018) อันเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเนื่องจากความน่าสนใจทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เทศกาลงานประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ หากมีการส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน หรือ ส่งเสริมให้ไทยเป็นประตูสู่อินโดจีน (Indochina Gateway) เพื่อสร้างเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมศักยภาพของการท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่ให้มีความเติบโต แข็งแรง และสามารถแข่งขันในระดับสากลได้ (Patthamarithathikun, 2018)

สำหรับทิศทางการท่องเที่ยวของนครพนมนั้น แม้ว่าจังหวัดชายแดนแห่งนี้จะอยู่ในสถานะเมืองรองทางด้านการท่องเที่ยวแต่ก็มีศักยภาพในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านเนื่องจากข้อได้เปรียบทางด้านที่ตั้ง สภาพภูมิศาสตร์ ทุนด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองของประเทศไทย (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports, 2020) ตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา นครพนม ได้กลายเป็นจุดเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น ลาว เวียดนาม และจีนตอนใต้-ตะวันออก ผ่านทางสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) ที่เชื่อมโยงกับเส้นทางสัญจรทางบกที่สำคัญอย่างน้อย 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางหมายเลข 8 อันเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียสาย 15 (Asian Highway 15) และเส้นทางหมายเลข 12 ที่เชื่อมโยงระหว่างลาว-เวียดนาม-ไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East - West Economic Corridor) นอกจากนี้ จังหวัดนครพนมยังเป็นภาคีสมาชิกของกรอบความร่วมมือ 9 จังหวัด 3 ประเทศ (ไทย-ลาว-เวียดนาม) ที่ใช้เส้นทางหมายเลข 8 และ หมายเลข 12 โดยการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนรัฐชาติถือเป็นหนึ่งในประเด็นร่วมมือที่สำคัญของกลุ่มดังกล่าว (Khamwan and Sangboonraung, 2019) ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมภายใต้บริบทของกลุ่มน้ำโขงตอนกลางคือการมุ่งไปสู่การเป็น “เมืองนำอยู่ ประตูเศรษฐกิจสู่อาเซียน และ จีนตอนใต้-ตะวันออก” เพื่อการเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง” (Governor's Office of Nakhon Phanom Province, 2019) สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดนครพนมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี 2561 มีผู้เยี่ยมเยือนจำนวน 1,136,554 คน ปี 2562 มีผู้เยี่ยมเยือนจำนวน 1,152,319 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.39 อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 ภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีผู้เยี่ยมเยือนจำนวน 695,450 คน ลดลงร้อยละ 39.65 เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 (Ministry of Tourism and Sports, 2021)

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของนครพนม พบว่า งานบางชิ้นได้ศึกษาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของนครพนมภายใต้บริบทของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนมที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี 2558 โดยพบว่านครพนมมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่หลากหลายและมีศักยภาพในการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (Mooncome and Na thalang, 2020) งานบางชิ้นได้ให้ความสนใจกับการส่งเสริมแนวทางการตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมโดยเฉพาะทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเสนอให้มีการพัฒนาเส้นทางหลักและเส้นทางรองที่มีความโดดเด่น หลากหลายด้านวัฒนธรรมเป็นทุนเดิม (Phumworamuni, Wongmontha and Techakhaena, 2019) งานบางชิ้นได้ศึกษาเพื่อสร้างความเชื่อมโยงของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเชิงนิเวศภายในของเขตของกลุ่มสนุก (สกลนคร นครพนม มุกดาหาร) (Chunhabunyathip and Sirirat, 2016) งานบางชิ้นยังได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (Inphuwa and Nawalak, 2019) ในขณะที่งานบางชิ้นได้ศึกษาเพื่อพัฒนาการตลาดเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวริมฝั่งโขงอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยเสนอให้มีการพัฒนาบุคลากร หน่วยงาน และนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง (Phromthep, 2018)

จากการสำรวจเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมยังพบว่า เส้นทางท่องเที่ยวที่ได้รับการนำเสนอมักจะเกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อ อาทิ “เส้นทางไหว้พระธาตุประจำวันเกิดเสริมมงคลชีวิต” เส้นทางท่องเที่ยวริมฝั่งโขง อาทิ “เที่ยว 2 วัน 1 คืน ลัดเลาะเลียบริมโขง Go to นครพนม” เส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสาน อาทิ “ซิลลี่เมืองริมโขง สนุกครบ

ทุกสชาติ” เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดที่ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เส้นทางท่องเที่ยว หรือ สื่อประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนามเพื่อสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยงในรูปแบบของการเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันระหว่างประเทศในลุ่มน้ำโขงตอนกลาง และเพื่อสร้างกิจกรรมสนับสนุนให้นครพนมกลายเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยว สร้างเส้นทางท่องเที่ยว และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนามภายใต้บริบทของลุ่มน้ำโขงตอนกลาง โดยมีคำถามการวิจัยว่า ผู้วิจัยจะศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์และความทรงจำร่วมเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทั้งทางด้านเนื้อหาและกายภาพในรูปแบบของเส้นทางท่องเที่ยวให้แก่สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนาม รวมถึงสื่อ นวัตกรรมประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม
2. เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม
3. เพื่อสร้างนวัตกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทลุ่มน้ำโขงตอนกลาง” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีความคึกคักและขยายตัวเป็นอย่างมากในช่วงทศวรรษ 2520 แม้ว่าในยุคหลังกระแสประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะลดความคึกคักลงแต่ก็มิได้หมายความว่าความสนใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้สิ้นสุดลงแล้ว ในทางตรงกันข้าม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ก้าวเข้าสู่ระยะใหม่คือการเป็นที่รู้จัก ยอมรับ และลงหลักปักฐาน มีการศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นระยะตลอดมา (Winitchakul, 2016) ในขณะที่นักประวัติศาสตร์บางท่านได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของมวลชนในฐานะผู้ขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่เน้นมวลชนเป็นหลัก เป็นประวัติศาสตร์ที่คนภายในท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นจริง หรือเป็นประวัติศาสตร์จากภายใน (History from The Inside) (Saraya, 1982) ในอีกแง่หนึ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาประวัติศาสตร์ระดับจุลภาค หมู่บ้าน เมืองขนาดเล็ก หรือขนาดกลาง หรือแม้กระทั่งอาณาเขตทางภูมิศาสตร์ที่ไม่ใหญ่เกินกว่าจังหวัดหรือมณฑล (Sunthonphesat, 1997) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่ไม่มองชุมชนผ่านศูนย์กลาง มองประวัติศาสตร์จากเบื้องล่างผ่านข้อมูลท้องถิ่นที่มีลักษณะของชาวบ้าน ลักษณะพื้นบ้าน พื้นเมืองเป็นหลัก (Satyanurak, 2005) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local history) คือการศึกษาในลักษณะประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต (Living history) แสดงให้เห็นพัฒนาการทางสังคม และวัฒนธรรมของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมอันแตกต่างไปจากพื้นที่ทางการเมืองของรัฐ (Walliphodom, 2016) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการศึกษาพัฒนาการของสังคมหรือชุมชนที่อยู่นอกแคว้นศูนย์กลางทางการเมืองของรัฐ สังคม หรือชุมชนดังกล่าว (Chuwean, 2019) เมื่อแนวคิดทางประวัติศาสตร์ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมในฐานะฐานรากที่สำคัญของการท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ก็จะเกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์ฟื้นฟูประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน (Chopyot, 2019)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแม้จะเป็นการศึกษาในขอบเขตของท้องถิ่นแต่ก็ยังคงมีความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นในระดับจังหวัด/แขวง ทั้งยังมีลักษณะของการข้ามเขตแดนรัฐชาติ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมิได้ดำรงอยู่ด้วยตัวมันเองอย่างโดดเดี่ยว หากแต่ยังมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค หรือในระดับโลก ดังกรณีการศึกษาพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโฮจิมินห์ในนครพนม อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์แขวงคำม่วน หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ 2503 และเมืองเก่าท่าแขกในฐานะพื้นที่แห่งความทรงจำและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำโขงตอนกลาง

อันมีลักษณะของการเชื่อมโยงข้ามเขตแดนรัฐชาติและเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย ลาว เวียดนามในยุคปัจจุบัน

แนวคิดเส้นทางวัฒนธรรม

สภาการโบราณสถานระหว่างประเทศได้นิยามความหมายของเส้นทางวัฒนธรรมว่าเป็น “เส้นทางที่เผยให้เห็น ปฏิสัมพันธ์ พลวัตร และวิวัฒนาการของมนุษย์ที่มีความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมเพื่อสะท้อนให้เห็นความหลากหลายและความแตกต่างของผู้คนจนเกิดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม” (Icomos, 2008) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีขอบเขตที่กว้างขวางมากเพราะประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่างที่แตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ รูปแบบการเดินทาง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นใหม่ (Sichongsaeng et al., 2018) เส้นทางวัฒนธรรมคือ เส้นทางใดๆ ที่มีการติดต่อสื่อสารทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งไม่มีข้อจำกัดและปิดกั้นทางกายภาพ และเป็นเส้นทางที่มีการใช้งานที่หลากหลาย เส้นทางนี้จะต้องได้รับการส่งเสริมดูแลให้สะท้อนถึงวัฒนธรรม ตลอดทั้งสถานที่และเวลาโดยต้องผสมผสานกันระหว่างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่ยังคงอยู่” (Kunphat, 2019) ในพื้นที่จังหวัด นครพนม สกลนคร และมุกดาหาร มีศักยภาพในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม และเชิงนิเวศได้อย่างหลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (Chunhabunyatip and Sirirat, 2016) โดยประเด็นที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. ชาติพันธุ์ 2. ประวัติศาสตร์และโบราณสถาน 3. สถาปัตยกรรม 4. ประเพณี วัฒนธรรม และ วัฒนธรรมพื้นบ้าน 5. วิถีชีวิต และ 6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Siricharoen and Sriplang, 2020)

สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมเพื่อสร้างความเชื่อมโยงให้แก่สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ในจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน ทั้งนี้ สถานที่บางแห่งอาจได้รับการนำเสนอในแง่ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อยู่แล้ว เช่น อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ จังหวัดนครพนม อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์แขวงคำม่วน พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ หรือ หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีเส้นทางนำพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเหล่านี้มาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในประเทศ และ เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เผยให้เห็นการเคลื่อนย้าย เชื่อมต่อ และปฏิสัมพันธ์ของผู้คน กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงการสร้างความเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันให้แก่แหล่งท่องเที่ยว (Single Destination) ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนกลาง

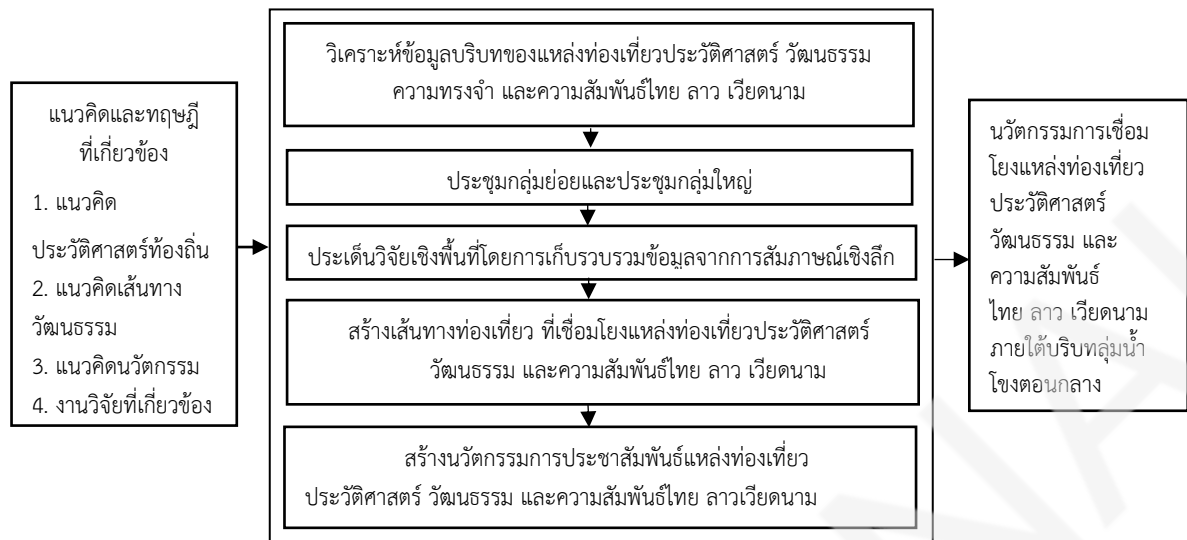
แนวคิดนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovations) คือ ความคิด การกระทำ หรือวัตถุ ซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ด้วยตัวบุคคลแต่ละคน หรือหน่วยของการยอมรับอื่นๆ ในสังคม ซึ่งการรับรู้ความเป็นนวัตกรรมของผู้รับอาจเป็นนวัตกรรมที่มีความเก่ามาจากพื้นที่อื่น แต่กลับเป็นสิ่งใหม่สำหรับตัวผู้รับนวัตกรรมก็เป็นได้ ทั้งนี้ การแพร่กระจายของนวัตกรรมว่า อาจเกิดขึ้นได้จากทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ กระบวนการยอมรับนวัตกรรม ประเภทนวัตกรรม คุณลักษณะของนวัตกรรม ช่องทางและตัวช่วยเผยแพร่วัตกรรม (Panchamlong et al., 2018) ในงานวิจัยเรื่องการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตเมืองกาญจนบุรีให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล โดยนำข้อมูลจากแหล่งมรดกภูมิปัญญาจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว และเว็บไซต์ มาพัฒนาเป็นคู่มือท่องเที่ยว 3H-Tech Kanchanaburi AR ที่มีการออกแบบให้ผู้อ่านรู้สึก เบา สบายตา และเป็นมิตร ทั้งยังได้นำเทคโนโลยี QR Code และเทคโนโลยีความจริงเสริมมาใช้อีกด้วย (Boonsomthop et al., 2020)

สำหรับนวัตกรรมการท่องเที่ยวในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ และสื่อนวัตกรรมแนะนำเส้นทาง การท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น แผ่นพับ และโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ที่สามารถใช้งานร่วมกับเทคโนโลยี QR Code เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง นวัตกรรมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทลุ่มน้ำโขงตอนกลาง คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แนวคิดเส้นทางวัฒนธรรม และแนวคิดนวัตกรรม โดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขั้นการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ และ 2. ขั้นการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารจัดการสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนาม ได้แก่ (1) ประธานคณะกรรมการบริหารอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์จังหวัดนครพนม (2) อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์แขวงคำม่วน (3) เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์จังหวัดนครพนม (4) เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บ้านลุงโฮจิมินห์ (5) คณะกรรมการสมาคมชาวไทยเชื้อสายเวียดนามแห่งประเทศไทย (6) คณะกรรมการสมาคมไทย-เวียดนามจังหวัดนครพนม (7) เจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยว (8) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองญาติ หน่วยงานละ 3 คน จำนวน 8 หน่วยงาน รวมจำนวนทั้งสิ้น 24 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling technique) และ 3. ขั้นการสร้างนวัตกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ กำหนด กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ-นวัตกรรม จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling technique) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดนครพนมในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จำนวน 90,733 คน (Ministry of Tourism and Sports, 2021) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 398 คน เพื่อดำเนินการตอบแบบสอบถามจากคณะผู้วิจัย โดยใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling Technique)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ขั้นการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ และขั้นการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1.1 แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบริบทการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม

1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) ไม่มีโครงสร้างเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ในประเด็นเกี่ยวกับสภาพบริบทการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยว

2. ขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ เครื่องมือในการวิจัยได้แก่

2.1 แบบประเมินคุณภาพสื่อวัตกรรมการประชาสัมพันธ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นคำถามในลักษณะแบบประเมินค่า 5 ระดับตามแบบของ Likert Scale โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28-0.90 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.90

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อนวัตกรรมฯ ซึ่งเป็นคำถามในลักษณะแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Scale ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.78-1.00 ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.85 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว และเวียดนามด้วยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมและอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบและการออกแบบนวัตกรรมพร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว และเวียดนาม

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างแบบประเมินคุณภาพสำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพด้านสื่อวัตกรรมการฯ และแบบประเมินความพึงพอใจของสื่อวัตกรรมการฯ สำหรับนักท่องเที่ยว จากนั้นจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่ออภิปรายกลุ่มแบบเจาะลึก เพื่อเสนอแนะแนวทางพร้อมทั้งประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในคราวเดียวกัน

4. เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบริบทการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทางด้านประวัติศาสตร์ และการบริหารจัดการพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม จากนั้น นำข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์มาสรุปประเด็นหลัก (Theme) เพื่อทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) แล้วจึงสรุปประเด็นหลัก จัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบการอภิปรายกลุ่มแบบเจาะลึก (Focus group discussion: FGD) โดยมีผู้ดำเนินการ (Moderator) การเก็บข้อมูลจากการสนทนาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริบททางด้านประวัติศาสตร์ การบริหารจัดการพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนามเพื่อสรุปประเด็นหลัก จัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นความเป็นไปได้ในสภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยว

4. นวัตกรรมสำหรับการประชาสัมพันธ์ แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อวัตกรรมการประชาสัมพันธ์และแบบประเมินความพึงพอใจของนวัตกรรมของนักท่องเที่ยว โดยผู้เชี่ยวชาญการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. สำหรับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทกลุ่มน้ำโขงตอนกลางนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารชั้นต้น ชั้นรอง การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นชาวไทยเชื้อสายเวียดนามหลายท่าน การอภิปรายกลุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย กำนัน นายกสมาคมไทย-เวียดนามจังหวัดนครพนม ประธานคณะกรรมการบริหารอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ และการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูล โดยพบว่า จังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วนมีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ได้แก่ สถานที่ทางด้านความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ 9 แห่ง ศาสนสถาน 2 แห่ง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และความทรงจำ 7 แห่ง สถานที่สำคัญทางด้านพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ 8 แห่ง ทั้งนี้ ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลได้เสนอเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และสถานที่สำคัญที่

สามารถนำมาเชื่อมโยงเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ได้แก่

1. เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของประธานโฮจิมินห์ในจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน โดยพบสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจทั้งในพื้นที่นครพนมและคำม่วน เช่น บ้านนาจอก บ้านเชียงหวาง บ้านลุงโฮจิมินห์ พิพิธภัณฑ์ประธานโฮจิมินห์ อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์
2. เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเคลื่อนย้ายของผู้คนในแถบลุ่มน้ำโขงตอนกลาง โดยพบสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายของผู้คน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทย ลาว และเวียดนาม ได้แก่ หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ 2503 และย่านเมืองเก่าท่าแขก จากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ โดยพบเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและสามารถนำไปใช้เพื่อสนับสนุนการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวต่อไป

บ้านนาจอก หรือที่ชาวเวียดนามส่วนหนึ่งรู้จักกันในชื่อ “บ้านใหม่” (Bản Mới) เป็นหมู่บ้านที่ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อสายเวียดนามที่มีพื้นเพมาจากจังหวัดฮายติงห์ และเหงะอาน ก่อตั้งขึ้นเมื่อกว่าร้อยปีที่ผ่านมา (Phatthanaprasitchai, Interview April 27, 2020) ในช่วงต้นทศวรรษที่ 20 บ้านนาจอก เป็นหนึ่งในฐานการเคลื่อนไหวของชาวเวียดนามโพ้นทะเลผู้รักชาติ ในปี ค.ศ. 1929 เหงียนอ้ายก๊วก หรือ โฮจิมินห์ได้เดินทางเข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่นครพนม โดยท่านได้พักอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านนาจอก เป็นระยะเวลาที่ยาวนานที่สุด (Sripana, 2013) ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 ได้มีการเปิดหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม อย่างเป็นทางการที่บ้านนาจอก โดยนายกรัฐมนตรีของไทยและเวียดนามได้เป็นประธานในพิธีดังกล่าว (Governor's Office of Nakhon Phanom Province, 2004)

บ้านลุงโฮจิมินห์ จากการศึกษาพบว่า ระหว่างที่เคลื่อนไหวในนครพนม ท่านโฮจิมินห์ได้อาศัยอยู่ที่บ้านร่มมือ (Nhà hợp tác) ซึ่งตั้งอยู่ริมหนองญาติ ในบริเวณพื้นที่ของลุงเตียว เวียงวัน (Wongprachasuk, Interview April 28, 2020) ก่อนที่จะเดินทางออกไปในช่วงปลายปี ค.ศ.1929 เรื่องราวของโฮจิมินห์ ณ บ้านนาจอก จึงกลายเป็นหนึ่งในความทรงจำที่สำคัญของชาวนครพนม ในช่วงกลางทศวรรษ 2540 ได้มีการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีนัยสำคัญต่อการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม โดยภาคเอกชนและชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในนครพนมได้ร่วมสนับสนุนงบประมาณจำนวน 269,912 บาท (Governor's Office of Nakhon Phanom Province, 2004)

พิพิธภัณฑ์ประธานโฮจิมินห์ ภายใต้โครงการหมู่บ้านมิตรภาพไทย-เวียดนาม โดยได้มีการปรับปรุงโรงเรียนบ้านนาจอก (แรงประชาชน) ให้เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อเผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของท่านโฮจิมินห์ ภายใต้บริบทของความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเวียดนาม (Bunchawalit, Interview April 28, 2020) ทั้งนี้ พื้นที่จัดแสดงหลักตั้งอยู่บนชั้นสองของตัวอาคาร โดยได้มีการปรับปรุงอาคารเรียนหลังเก่าให้กลายเป็นส่วนจัดแสดงนิทรรศการอันมีเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับประวัติการเคลื่อนไหวของโฮจิมินห์ และความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในมิติต่างๆ (Khamwan, 2021)

อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์จังหวัดนครพนม (Khu tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh) จัดตั้งขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทย-เวียดนาม โดยฝ่ายเวียดนามเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณมูลค่า 45 ล้านบาท โครงการก่อสร้างอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ นอกจากจะตอบสนองต่อความต้องการในการสร้างพื้นที่แห่งความทรงจำ เพื่อระลึกถึงช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ของประธานโฮจิมินห์ในจังหวัดนครพนมแล้วยังเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ ไทย-เวียดนาม ในฐานะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่ใกล้ชิด (Siphong, Interview April 27, 2020) อนุสรณ์สถานฯ ได้รับการออกแบบภายใต้แนวคิดของการผสมผสานรูปแบบทางศิลปสถาปัตยกรรมอันโดดเด่นของเวียดนามและไทยเข้าไว้ด้วยกัน (Khamwan, 2021)

หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ 2503 จากเหตุการณ์ท่าแขกแตกในวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ.1946 ได้ส่งผลให้ชาวเวียดนามลี้ภัยสงคราม จากเมืองท่าแขกในฝั่งขวาของแม่น้ำโขงเข้ามาอาศัยในพื้นที่จังหวัดนครพนมจำนวนมาก ในปี ค.ศ. 1959 สภาภาคไทยและเวียดนาม ได้เห็นพ้องให้จัดส่งชาวเวียดนามที่สมัครใจเดินทางกลับแผ่นดินปิตุภูมิ (Poole, 1970) ชาวเวียดนามในนครพนมได้แสดงความประสงค์ในการสร้างหอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ไว้เพื่อตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินและประชาชนชาวไทยที่ได้ให้การช่วยเหลือเมื่อครั้งลี้ภัยสงคราม ในช่วงต้นปี ค.ศ.1961 ได้มีพิธีส่งมอบหอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ให้แก่จังหวัดนครพนม พื้นที่แห่งความทรงจำแห่งนี้ได้มีการจารึกตัวอักษรภาษาไทยและเวียดนามไว้ว่า “หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ครวย้ายกับปิตุภูมิ 2503” (Narongkitphanit, Interview April 30, 2020)

ย่านเมืองเก่าท่าแขก แขวงคำม่วน ชุมชนเมืองท่าริมฝั่งโขงที่มีผู้คนหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน กลุ่มชาวเวียดนามได้เคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานและตั้งหลักแหล่งในลาวตอนกลางก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ท่าแขกแตกในปี ค.ศ.1946 ซึ่งส่งผลให้ชาวเวียดนามจำนวนมากอพยพข้ามฝั่งโขงไปยังเมืองนครพนม บริเวณใจกลางของเมืองท่าแขกจึงมีกลุ่มอาคารที่สร้างขึ้น ตามรูปแบบสถาปัตยกรรมในยุคอาณานิคมที่ได้รับเอาอิทธิพลการก่อสร้างของชาวตะวันตกผสมผสานกับ

เทคนิคการก่อสร้างของช่างท้องถิ่น โดยตัวอาคารมีลักษณะโครงสร้างก่ออิฐหนาฉาบปูนตกแต่งลวดลายปูนปั้นอย่างงดงาม (Pattananurot and Khongsaktrakun, 2020)

อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์แขวงคำม่วน (Khu lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh tỉnh Khăm Muộn) ในปี 1929 โฮจิมินห์ได้ข้ามฝั่งโขงไปยังบ้านเชียงหวาง แขวงคำม่วนเพื่อประเมินสถานการณ์การเคลื่อนไหวของสมาคมเยาวชนเวียดนามปฏิวัติในลาว ทั้งนี้ บริเวณลาวตอนกลางยังมีศักยภาพในการเป็นพื้นที่ติดต่อระหว่างภาคกลางของเวียดนามและลาวอีกด้วย (Sripana, 2013) ในปี 2012 ได้มีพิธีเปิดอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์แขวงคำม่วนอย่างเป็นทางการเพื่อให้เป็นพื้นที่บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างลาว-เวียดนาม (Tantiphatthanakunchai, Interview April 30, 2020)

กล่าวได้ว่า การนำแนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวในงานวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับ Chopyot (2019) ที่เสนอว่า แนวคิดทางประวัติศาสตร์สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในฐานะฐานรากที่สำคัญของการท่องเที่ยว ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำข้อมูลไปจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในงานวิจัยชิ้นนี้ยังเผยให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทางด้านเนื้อหาที่มีลักษณะข้ามเขตแดนรัฐชาติ อีกทั้งยังเผยให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของผู้คนในกลุ่มน้ำโขงตอนกลางระหว่างไทย ลาว และเวียดนาม ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของผู้คนในภูมิภาคผ่านเรื่องราวและสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

2. การสร้างเส้นทางท่องเที่ยว (Touring Route) ที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทลุ่มน้ำโขงตอนกลาง จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นข้อเสนอเพื่อออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวภายใต้คำขวัญที่ได้รับการคัดเลือกว่า “ย้อนรอยประวัติศาสตร์ฝั่งโขงเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม” จากนั้นได้ใช้แนวคิดเส้นทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวได้ 2 รูปแบบ คือ 1. เส้นทางท่องเที่ยวภายในประเทศ (1 วัน) และ 2. เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (2 วัน) โดยมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

เส้นทางท่องเที่ยวภายในประเทศ (1 วัน) 08.00 น. เยี่ยมชมบ้านลุงโฮจิมินห์ 09.30 น. เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ 10.00 น. เยี่ยมชมอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์จังหวัดนครพนม 11.00 น. เลือกชมสินค้าที่ระลึก เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนชาอัสสัมบ้านนาจอก ฯลฯ 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหารพื้นเมืองหรืออาหารชาติพันธุ์ที่ผลิตโดยชุมชน 13.00 น. ตีมหาเพล เครื่องตี หรือขมหวาน ณ ร้านกาแฟที่ปรับปรุงจากอาคารเก่าแก่ทรงไทย อาคารเก่าในรูปแบบตะวันตกหรือร้านกาแฟริมฝั่งโขง 14.00 น. เยี่ยมชมหอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ 2503 พื้นที่ความทรงจำแห่งมิตรภาพระหว่างชาวไทย ลาว เวียดนาม 15.00 น. เยี่ยมชมทัศนียภาพของสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม - คำม่วน) 15.30 น. เลือกชมสินค้าที่ระลึกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครพนม

เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (2 วัน) 08.00 น. เยี่ยมชมบ้านลุงโฮจิมินห์ 09.30 น. เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ 10.00 น. เยี่ยมชมอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์จังหวัดนครพนม 11.00 น. เลือกชมสินค้าที่ระลึก เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนชาอัสสัมบ้านนาจอก ฯลฯ 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหารพื้นเมืองหรืออาหารชาติพันธุ์ที่ผลิตโดยชุมชน 13.00 น. ตีมหาเพล เครื่องตี หรือขมหวาน ณ ร้านกาแฟที่ปรับปรุงจากอาคารเก่าแก่ทรงไทย อาคารเก่าในรูปแบบตะวันตกหรือร้านกาแฟริมฝั่งโขง 14.00 น. เยี่ยมชมหอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ 2503 พื้นที่ความทรงจำแห่งมิตรภาพระหว่างชาวไทย ลาว เวียดนาม 15.00 น. เยี่ยมชมทัศนียภาพของสะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) 15.30 น. เลือกชมสินค้าที่ระลึกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครพนม 16.30 น. เข้าพัก ณ นาจอกโฮมสเตย์ หรือที่พักอื่นๆ ในจังหวัดนครพนม 18.00 น. ร่วมกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม และรับประทานอาหารค่ำที่จัดโดยวิสาหกิจชุมชนบ้านนาจอก 07.00 น. (วันที่2) รับประทานอาหารเช้า 08.00 น. ออกเดินทางสู่ สปป.ลาว ทางสะพานมิตรภาพ 3 หรือ ท่าเทียบเรือท่องเที่ยวเทศบาลเมืองนครพนม 09.00 น. เยี่ยมชมอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ ณ บ้านเชียงหวาง 11.00 น. เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมแบบเฟรนช์โคโลเนียล และวิถีชีวิตของชาวเมืองท่าแขกที่ย่านเมืองเก่าท่าแขก 12.00 น. รับประทานอาหารพื้นเมือง ณ ร้านอาหารพื้นเมืองในเมืองท่าแขก 13.00 น. เยี่ยมชมและเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกในย่านเมืองเก่า 15.00 น. เดินทางถึงจังหวัดนครพนม

สำหรับการสำรวจความต้องการของผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครพนมที่มีต่อการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ ที่ได้เรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เคยรับทราบมาก่อน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จะต้องมีความน่าสนใจ ชัดเจน และมีรูปภาพประกอบที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับ Siricharoen and Sriplang (2020) ที่เผยว่า การออกแบบเส้นทาง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม โดยการศึกษาและสำรวจแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ในอำเภอหล่มเก่า เพื่อนำมาใช้เป็นองค์ประกอบต่างๆ ในเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ สามารถจัดแบ่งประเด็นที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชาติพันธุ์ 2) ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน 3) สถาปัตยกรรม 4) ประเพณี วัฒนธรรม และวัฒนธรรมพื้นบ้าน 5) วิถีชีวิต และ 6) ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำผลจากการทดลองเส้นทางมา ปรับปรุงคู่มือแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม โดยใช้ชื่อว่า “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” และพบว่า คู่มือแนะนำเที่ยวที่นำมาใช้สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ภายใน 1 วัน และสามารถ รับประทานอาหารเช้าและกลางวันได้ตามความสนใจ

3. ผลการประเมินสื่อวัฒนธรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม ภายใต้บริบทลุ่มน้ำโขงตอนกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพสื่อวัฒนธรรมการประชาสัมพันธ์ (n=5)

การประเมินคุณภาพสื่อวัฒนธรรมการประชาสัมพันธ์						
รายละเอียด	แผ่นพับ			โปสเตอร์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. ด้านเนื้อหา						
1.1 เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2 การอธิบายเนื้อหาชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3 เนื้อหามีความต่อเนื่อง	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4 เนื้อหาปริมาณที่เพียงพอ เหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
1.5 เนื้อหาโดยรวมมีความถูกต้อง สมบูรณ์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
1.6 ด้านเนื้อหาในภาพรวมมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.70	0.06	มากที่สุด	4.63	0.04	มากที่สุด
2. ด้านการออกแบบ						
2.1 รูปแบบตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน สวยงาม	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
2.2 สีตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.20	0.45	มาก	4.20	0.45	มาก
2.3 ขนาดตัวอักษร	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.4 ภาพมีความชัดเจน สวยงาม เหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.5 ภาพประกอบมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.6 ตัวอักษรและภาพมีความสัมพันธ์กัน	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
2.7 ขนาดแผ่นพับและโปสเตอร์มีความเหมาะสม	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.8 แผ่นพับและโปสเตอร์น่าสนใจและดึงดูดความสนใจ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.9 QR-CODE วางตำแหน่งที่เหมาะสม มองเห็นได้ชัดเจน	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
2.10 แผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.11 การจัดองค์ประกอบการออกแบบในภาพรวม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.45	0.03	มาก	4.41	0.05	มาก
3. ด้านเทคนิคการนำเสนอและการปฏิสัมพันธ์						
3.1 ความรวดเร็วในการเข้าถึงสื่อเมื่อสแกนQR-CODE	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
3.2 การแสดงผลหน้าจามีความสว่างเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มากที่สุด
3.3 การแสดงผลวิดีโอที่คมชัดชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 วิดีทัศน์สามารถดึงดูดให้เกิดความน่าสนใจ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.5 เสียงเพลงประกอบสอดคล้องและเหมาะสม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.6 เสียงบรรยายสอดคล้องกับเนื้อหาและภาพประกอบ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.7 ระยะเวลาในการนำเสนอเนื้อหาเพียงพอ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.8 ด้านเทคนิคการนำเสนอและการปฏิสัมพันธ์ภาพรวม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.57	0.00	มากที่สุด	4.55	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.51	0.18	มากที่สุด	4.48	0.18	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สื่อนวัตกรรมประเภทแผ่นพับมีคุณภาพโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาได้แก่ ด้านเทคนิคการนำเสนอและการปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.45$) ตามลำดับ และนวัตกรรมประเภทโปสเตอร์มีคุณภาพโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.63$) รองลงมาได้แก่ ด้านเทคนิคการนำเสนอและการปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาได้แก่ ด้านการออกแบบ ($\bar{X} = 4.41$) อีกทั้งผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอแนะให้ย่อเนื้อหาในส่วนของการแนะนำข้อมูลทั่วไป ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ฯ ปรับแก้เนื้อหาให้ครอบคลุมในแต่ละหัวข้อ เพิ่มแผนที่แนะนำเส้นทางท่องเที่ยว และ QR-Code เป็นต้น ทั้งนี้ นวัตกรรมชิ้นนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดยกระบวนการวิจัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในเส้นทางท่องเที่ยวได้น่าสนใจ และก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ทางด้านการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนาม

ตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อสื่อนวัตกรรมประชาสัมพันธ์ (n=398)

รายการประเมิน	แผ่นพับ		ความ หมาย	โปสเตอร์		ความ หมาย
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1.เนื้อหามีความเหมาะสม เข้าใจง่าย	4.62	0.50	มากที่สุด	4.66	0.47	มากที่สุด
2.ด้านการออกแบบขนาด สีตัวอักษร ภาพประกอบ การวางQR Code และองค์ประกอบต่างๆ ชัดเจน สวยงามเหมาะสม	4.55	0.55	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
3. เทคนิคการนำเสนอ และด้านการปฏิสัมพันธ์รวดเร็ว น่าสนใจ แปลกใหม่ ทันสมัย	4.52	0.55	มากที่สุด	4.54	0.53	มากที่สุด
4.ช่วยเผยแพร่ข้อมูลเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มทางเลือกให้เกิดความรู้ความเข้าใจ	4.54	0.53	มากที่สุด	4.57	0.51	มากที่สุด
5.สร้างความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว	4.57	0.53	มากที่สุด	4.61	0.49	มากที่สุด
6.ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่และสร้างคุณค่าให้แก่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว	4.58	0.55	มากที่สุด	4.64	0.48	มากที่สุด
7.สามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก	4.60	0.53	มากที่สุด	4.65	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.01	มากที่สุด	4.60	0.02	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า สื่อนวัตกรรมประเภทแผ่นพับมีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาได้แก่ สามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่และสร้างคุณค่าให้แก่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.58$) สำหรับนวัตกรรมประเภทโปสเตอร์มีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เรียงตามลำดับได้แก่ เนื้อหาที่มีความเหมาะสม เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมาได้แก่ สามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่และสร้างคุณค่าให้แก่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.64$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonsomthop et al (2020) ในงานวิจัยเรื่อง การออกแบบคู่มือท่องเที่ยวโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพิ่มมูลค่าและส่งเสริมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตเมืองกาญจนบุรีให้เป็นการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาจาก หนังสือ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว และเว็บไซต์จำนวน 5 แหล่ง เครื่องมือที่ใช้พัฒนา ได้แก่ ซอฟต์แวร์ Adobe Photoshop และ Adobe Illustrator ผลการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวฯ ใช้สีในการแบ่งยุค 3 ยุค มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ที่พักร้านอาหาร สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมผ่าน QR Code ออกแบบโดยใช้ความเรียบง่ายของระบบ กริด แบบคอลัมน์กริดเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเบา สบายตา และเป็นมิตร พร้อมนำเทคโนโลยีความจริงเสริมแทรกอยู่ระหว่างการอ่าน ซึ่งจะแสดงผลในรูปแบบโมเดล 3 มิติคลิปวิดีโอ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอรรถรสความเพลิดเพลิน และไม่น่าเบื่อ ผลการประเมินประสิทธิภาพคู่มือท่องเที่ยวฯ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

สรุปผลการวิจัย

1. จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักและการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมพบว่า จังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน มีบริบททางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนามที่น่าสนใจ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของประธานโฮจิมินห์ และการอพยพของชาวเวียดนามเข้ามาในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนกลาง โดยสถานที่ซึ่งได้รับการเสนอให้บรรจุไว้ในเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านนาจาก หมู่บ้านมิตรภาพไทย - เวียดนาม บ้านลุงโฮ พิพิธภัณฑ์โฮจิมินห์ และอนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ในนครพนมและคำม่วน หอนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์ และ ย่านเมืองเก่าท่าแขก กล่าวได้ว่า องค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านดังเช่นในงานวิจัยเช่นนี้ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่สนใจทางด้านประวัติศาสตร์

2. ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวภายในประเทศที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ภายใน 1 วัน และ เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างแรม และควรใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 วัน ทั้งนี้ เส้นทางท่องเที่ยวที่สร้างขึ้นยังมีลักษณะของการเชื่อมโยงทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านกายภาพให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีจุดหมายปลายทางเดียวกันระหว่างพื้นที่ในลุ่มน้ำโขงตอนกลางอีกด้วย

3. การสร้างสื่อนวัตกรรมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมฯ พบว่า สื่อนวัตกรรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 ประเภทคือแผ่นพับและโปสเตอร์ สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมผ่าน QR Code ซึ่งออกแบบโดยใช้ความเรียบง่าย มีเนื้อหากระชับ ภาพประกอบที่สวยงาม ให้ผู้อ่านรู้สึกสบายตา และเป็นมิตร พร้อมสอดแทรกวิดีโอที่น่าสนใจ ชวนติดตาม พร้อมแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวในประเทศ 1 วันและระหว่างประเทศ 2 วัน อีกทั้งมีที่พัก ร้านอาหาร และร้านของที่ระลึกที่สะดวก รวดเร็วเข้าถึงได้ง่าย สำหรับการประเมินคุณภาพสื่อนวัตกรรมประชาสัมพันธ์ประเภทแผ่นพับ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินคุณภาพสื่อนวัตกรรมประเภทโปสเตอร์มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อนวัตกรรมประเภทแผ่นพับฯ และโปสเตอร์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามรูปภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แผ่นพับแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวภาษาไทย-เวียดนาม และ QR Code
เชื่อมโยงกับวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว
ที่มา : ออกแบบโดยคณะผู้วิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนครพนม ประจำปีงบประมาณ 2563 ประโยชน์ของงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ ได้แก่ องค์ความรู้เชิงวิชาการ เส้นทางท่องเที่ยวในฐานผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างไทย ลาว เวียดนาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างไทยเวียดนาม โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความทรงจำร่วม นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางที่ได้ออกแบบ และศึกษาข้อมูลได้จากเนื้อหางานวิจัยและวีดิทัศน์ประกอบการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยชิ้นนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม ควรมีการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในแง่ของความสัมพันธ์ไทย ลาว เวียดนามเพื่อเพิ่มมูลค่าของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ เช่น สกลนคร อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ อุบลราชธานี หรือพิจิตร ฯลฯ

ข้อจำกัดงานวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้ดำเนินไปในขณะที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถใช้กระบวนการเก็บข้อมูลจากเวทีการประชุมที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก

References

- Bunchawalit, J. (2020, 28th April). The manager of Ho Chi Minh memorial site in Nakhon Phanom. Interview.
- Boonsomthop, P., Pornudomthap, S and Paratkajariya, P. (2020). Kān'ok̄bæp̄ khūmū' thōngthiēo dōi chāi theknōyī khwām ching soēm phōēm mūnlakhā lāe songsoēm khōmūn kānthōngthiēo choēng prawattisat nai khēt mūang kānchana burī hai penkān thōngthiēo bæp̄ dīchithan [A Guidebook Design by Applying Augmented Reality to Create Value and Promoting the Historical Tourist Attraction in Muang Kanchanaburi District toward Digital Tourism]. *Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University*. 13(3),87-98.
- Chopyot, S. (2019). Prawattisat thōngthiēo phūa kānphatthana rākthān thōngthiēo thī khemkhæng lāe yangyūn. [Local History for Sustainable and Consolidated Local Development]. *King Prajadhipok's Institute Journal*. 17(2),115-138.
- Chunhabunyathip, P. and Sirirat, P. (2016). Kān chūam yōng sēnthāng kānthōngthiēo phūa kānphatthana lāeng thōngthiēo choēng prawattisat choēng watthanatham lāe choēng Niwet khōng klum chāngwat wat sanuk (Sakon Nakhōn Nakhōn Phanom Mukdahan) [The Linkage of Tourism Route for History Cultural and Ecotourism Destination Development in SANOOK Province Group (Sakon Nakhon, Nakhon Phanom, Mukdahan)]. In Saengsuwan, T (Ed.), *In Proceeding of The 13th National Kasetsart University Kamphaeng Saen Conference*. (pp.1350-1359). Nakhon Pathom : Kasetsart University.
- Chuwaen, Y. (2019). *Prawattisat thōngthiēo Thai [Rescue A Thai Local History]*. Bangkok : Gypsygroup Co.ltd.
- Governor's Office of Nakhon Phanom Province. (2004). *Thīralūk nai phithī pæēt mūbān mittraphap Thai – Wiatnām [Book of Commemoration for Opening Ceremony of Thailand Vietnam Friendship Village]*. Nakhon Phanom : Governor's Office of Nakhon Phanom Province.
- Governor's Office of Nakhon Phanom Province. (2019). Nakhōn phanom mūang nā yū pratu sēthakit sū 'Āsian lāe Chīn tōt tai - tawan'ok̄ [Nakhon Phanom : Livable city, Gateway to ASEAN and South-East China]. Retrieved March 2020, From https://www2.nakhonphanom.go.th/files/com_news_devpro1/2019-09_447_c25cc656e90e.pdf.
- Icomos. (2008). The Icomos Charter on Cultural Routes. Retrieved March 2021 . From https://www.icomos.org/quebec2008/charters/cultural_routes/EN_Cultural_Routes_Charter_Proposed_final_text.pdf.

- Inphuwa, R and Nawalak, N. (2019). Botbat̄ kāmī sūān rōwō mō khōng prachāchon nai kām ‘anu lāng thōngthīeo choēng watthanatham : koṛani suksā chāngwat Nakhōn Phanom. [The Roles of Public Partalcition in The Conservation of Cultural Tourism: A Case Study of Nakhon Phanom Provinces]. *Ramkhamhaeng Research Journal of Sciences and Technology*. 22(2),73-83.
- Khamwan, S and Sangboonruang, W. (2019). Kām salāi sēn khētdāen dōi thōngthīn : kānsāng khwāmruām mū khām ratthachāt phāitai krōp khwām ruām mū sām prathēt (Thai - Lāo - Wiatnām) kao chāngwat thī chai sēnthāng mālek pāet lāe sipsoṅg.[Boundary Dissolution by Local Communities: Establishing Cross-national Cooperation among Three Countries (Thailand, Laos, Vietnam) in Nine Provinces along Highways No. 8 and No.12]. In Praphan, K (Ed.), *In Proceeding of The 13th Thai Humanities Research Forum*. (pp. 88-105). Mahasarakham : Mahasarakham University.
- Khamwan, S. (2021). Anusōn sathan̄ prathan̄ hōchimin chāngwat nakhōn phanom : kānsāng phūnthī hāng khwāmsongchā kiēkap hōchimin nai chumchon chāo Wiatnām phlat thin nai mūang Thai. [Ho Chi Minh Memorial in Nakhon Phanom: A Construction of Ho Chi Minh's Collective Memory for Vietnamese Diaspora Community in Thailand]. In Sikham, W (Ed.), *In Proceeding of Thailand's 2nd Annual Conference on Anthropology and Sociology*. (pp. 285-302). Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani University.
- Kunphat, R. (2019). Sēnthāng watthanatham khū ‘arai [What is a Cultural Route]. Retrieved March 2020 . From <https://e-shann.com/What is the Cultural route/>.
- Ministry of Tourism and Sports. (2018). Krasūāng kānthōngthīeo phanuk kamlang hok samāchik lum māenam khōng chāt yingyai Mekong Tourism Forum sōngphansippāet. [Ministry of Tourism Cooperated with 6 Countries to Organize the Meeting on Mekong Tourism Forum 2018]. Retrieved March 2021, From <https://www.mots.go.th/content.php?nid=10475&filename=>.
- Ministry of Tourism and Sports. (2019). Sarup khīt khwāmsāmāt nai kām khāngkhan dān kānthōngthīeo khōng Thai pī Phō.Sō sōng phan hāra ‘aya hok sip sōng. [A Summary of the Tourist Potential of Thailand Year 2019]. Retrieved March 2020, From https://www.mots.go.th/download/article/article_20190925130_927.pdf.
- Ministry of Tourism and Sports. (2021). Sathan̄akān kānthōngthīeo nai prathēt rāi chāngwat pī sōng phan hāra ‘aya hok sip sām [Domestic Tourism Statistics [Classify by Region and Province 2020]. Retrieved March 2021, From https://mots.go.th/more_news_new.php?cid=594.
- Mooncome, O and Na thalang, C. (2020).Kānsuksā sakkayaphāp kānthōngthīeo nai khēt phatthana sēthakit phisēt chāngwat Nakhōn Phanom [A Study of tourism potential in the Special Economic Development Zone, Nakhon Phanom Province]. *Rajamangala University of Technology Tawan-ok Social Science Journal*. 9(1), 134-142.
- Narongkitphanit, J. (2020, 30th April). The Thai people of Vietnamese descent. Interview.
- National Innovation Agency. (2019). Thōngthīeo Thai yū ‘andap nai nai wēthī thōngthīeo lōk. [Which Thai tourism ranking is in the world tourism arena]. Retrieved June 2021. From <https://www.nia.or.th/WEF2019#>.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Tourism and Sports. (2020). Khō wit sipkō kap phonkrathop tō kānthōngthīeo Thai. [COVID-19 Pandemic and the Impact on Thai Tourism Industry]. Retrieved June 2021. From <https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/4-1TourismEconomicVol4.pdf>.

- Panchamlong, S., et. al. (2018). *Kānsuksā kānchāt tang sūn wichai nawattakam thōngthin sathāban chātkañ khwāmru kasettrakam yangyūn phāk 'Isān tōn klāng raīngān chabap sombūn. [The study of the establishment of a local innovation research center "Institute for Sustainable Agriculture Knowledge Management, Central Northeastern Region"]*. Bangkok : The Thailand Research Fund.
- Pattananurot, P and Khongsaktrakun, S. (2020). Laksana thāng sathāpattayakam khōng tukthāo nai phūnthī yān mūang kāothā khāk khwāng sathāranarat prachāthipatai prachāchon Lāo. [Architectural Characteristic of Row Houses in Thakhek Old Town of Khammouane Province, Lao's People Democratic Republic]. *Built Environment Inquiry Journal*. 19(2),23-41.
- Patthamarithathikun, T. (2018). Sakkayaphāp kānthōngthīo mūang chāidāen phūa chūam yōng kānthōngthīo nai 'anuphūmphāk lum māen khōng : Mukdāhān - sawan na khēt - kwāng tri. [The Potential of Border Tourism Cities to Create The Linkage of Greater Mekong Subregion: Mukdahan-Sawannakhet-Quang Tri]. *The Journal of Development Administration Research Suan Sunandha Rajabhat University*. 8(1),61-68.
- Phatthanaprasitchai, C. (2020, 27th April). The subdistrict headman of Nongyat subdistrict. Interview.
- Poole, Peter. (1970). *The Vietnamese in Thailand: A Historical Perspective*. Ithaca New York : Cornell.
- Phromthep, C. (2018). Nāothāng kānphatthana kantalāt sēnthāng chākkrayān thōngthīo rim fang khōng 'am phoe mūang chāngwat Nakhōn Phanom. [Guidelines for Marketing Development of Bike Routes Tourism along Mekong River in Muang District, Nakhon Phanom Province]. *The Journal of Business Administration The Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*. 7(1),10-17.
- Phumworamuni, S. Wongmontha, S and Techakhaena, J. (2019). Nāothāng kān songsoem kantalāt kānthōngthīo choeng watthanatham khōng chāngwat Nakhōn Phanom. [Guidelines for the Promotion of Cultural Tourism Marketing in Nakhon Phanom Province]. *Dusit Thani College Journal*. 13(1),184-201.
- Saraya, T. (1982). *Tamnān lāe tamnān prawattisāt kap kānsuksā prawattisāt thōngthin. [Legends and Historical Legends and the Study of Local History]*. Bangkok : Office of The National Culture Commission.
- Satyanurak, A. (2005). *Prawattisāt phūa chumchon : thitthāng mai khōng kānsuksā prawattisāt [A History of Community: A New Directions to the Study of History]*. Bangkok : The Thailand Research Fund.
- Sichongsaeng, S., et. al. (2018). Kānphatthana sēnthāng kānthōngthīo chūam yōng 'attalak thāngkān thōngthīo withi 'Isān tai. [The Development of Tourism Routes Linked to Tourism Identities for the Ways of Lower Northeastern Part of Thailand]. *Journal of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University*. 14(1),198-231.
- Siricharoen, T. and Sriplang, N. (2020). Kān 'ōkbāep sēnthāng kānthōngthīo choeng watthanatham withi thai lom thīeo thai lom mūang sangop mak sane. [The Designing of Cultural-based Tourism Route of Thai-Lom Lifestyles "Thai Lom - a quiet and Charming town"]. In Tangwanwit, P(Ed.), *In Proceeding of the 4rd National Conference Phetchabun Rajabhat University*. (pp.472-480). Phetchabun : Phetchabun Rajabhat University.
- Sripana, T. (2013). Tracing Hồ Chí Minh's Sojourn in Siam. *Southeast Asian Studies, Kyoto University*. 2(3),527-558.
- Siphong, K. (2020, 27th April). The expert of Vietnam history and culture. Interview.
- Sunthonphesat, S. (1997). *Manūsayawitthaya kap prawattisāt. [Anthropology and History]*. Bangkok : Muang Boran.
- Tantiphatthanakunchai, S. (2020, 30th April). The Thai people of Vietnamese descent. Interview.

- Walliphodom, S. (2016). *Næōkhit læ krabūānkān suksā thōngthin phūā dekrak thin. [The Concept and Process of Local Studies]*. Retrieved March 2020. From <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=733>.
- Wongprachasuk, K. (2020, 28th April). The owner of Uncle Ho Chi Minh house. Interview.
- Winitchakul, T. (2016). *Chōmna rāchā chatniyom : wādūai prawattisat Thai. [The Face of Royal-Nationalism in Thai Historiography]*. Nonthaburi : Fa Diew Kan.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper and Row Publications.